

Ідеологія радянського повсякдення в Україні

асистентка кафедри новітньої історії України

Єлизавета Шмідт

Ідеологія

- Сукупність уявлень, переконань та ідей, зосереджених на стосунках людей у суспільствах та призначених виправдовувати чи змінювати ці взаємини, об'єднуючи людей для колективних дій.
- Термін “ідеологія” увів 1796 р. фр. філософ Д. де Трасі, назвавши ним «науку про ідеї», завдання якої вбачав у з'ясуванні джерел ідей, завдяки чому можна відрізняти ілюзорні ідеї від ідей перевірених, обґрунтованих.

*“Ідеї, у міру того як вони будуть реалізовані,
втілюються в нових умовах життя та застигають
у вигляді звичок, інертності, закам’янілості, виникає
потреба у новій критиці, і так знову і знову...”*

(Карл Маннгейм)

Ідеологія

- Ідеології (втілені у текстах, риториці чи символах) охоплюють теми розуміння світу, людини, суспільних взаємин, держави
- Містять відповідні судження, щоб формувати у людей певні ціннісні переконання
- Термін включає неявне існування ідеологій у способах життя і поведінки
- Справжня ідеологія може відрізнитись від декларативної

**Позитивну чи негативну
роль відіграє ідеологія у
суспільстві**

Основні післяреволюційні цінності

Свобода

Рівність

Диктатура
пролетаріату

***Ідея, яка лише має настати**

“Нова радянська держава” - “нова радянська людина”

Комуністична революція, яка відбулася в СРСР мала на меті не лише зміну соціально-економічних і політичних відносин, але й створити «новий тип людини» – «людини радянської». Саме вона мала зруйнувати дореволюційні буржуазні структури суспільства та створити нові форми поведінкового стилю. Створення цієї людини – будівника комунізму було не просто ідеологічним кліше, але й пронизувало новий радянський побут, форми дозвілля та відпочинку

Співіснування різних ідеологічних просторів

Якою має бути нова пролетарська людина?

Радянізація vs Українізація

Заперечення “старого”, “буржуазного”, “капіталістичного”

Радянське vs Нерадянське

Індустріалізація як ідея та інструмент

Індустріалізація - пролетарське майбутнє

Здобутки науково-технічного прогресу використовуються для досягнення цілей радянської влади та ідеологічної обробки населення через масовізацію культури та поширення “благ цивілізації” на широкі верстви населення (кіно, радіо, автомобілі, фабрики як центри колективного життя, система громадського харчування тощо)

Ключові теми/проблемні питання ідеології радянського повсякдення 1920-1930

Змичка села з містом

Жіноча емансипація

Індустріалізація

Колективізація

Масовізація

Лікнеп

“Світова революція”

Мілітаризація та політизація культурно-мистецького життя

Критика “нерадянського”

Антиралігійна пропаганда

A detailed black and white illustration of a bustling 19th-century port. Numerous sailing ships with multiple masts are docked at long wooden piers. Several large cranes are visible, some with long jibs extending over the water. In the background, a city with various buildings and a church spire is visible under a sky filled with large, billowing clouds. The overall scene conveys a sense of significant maritime trade and industrial activity.

Запоріжжя між культурною провінцією та «Українською Меккою»

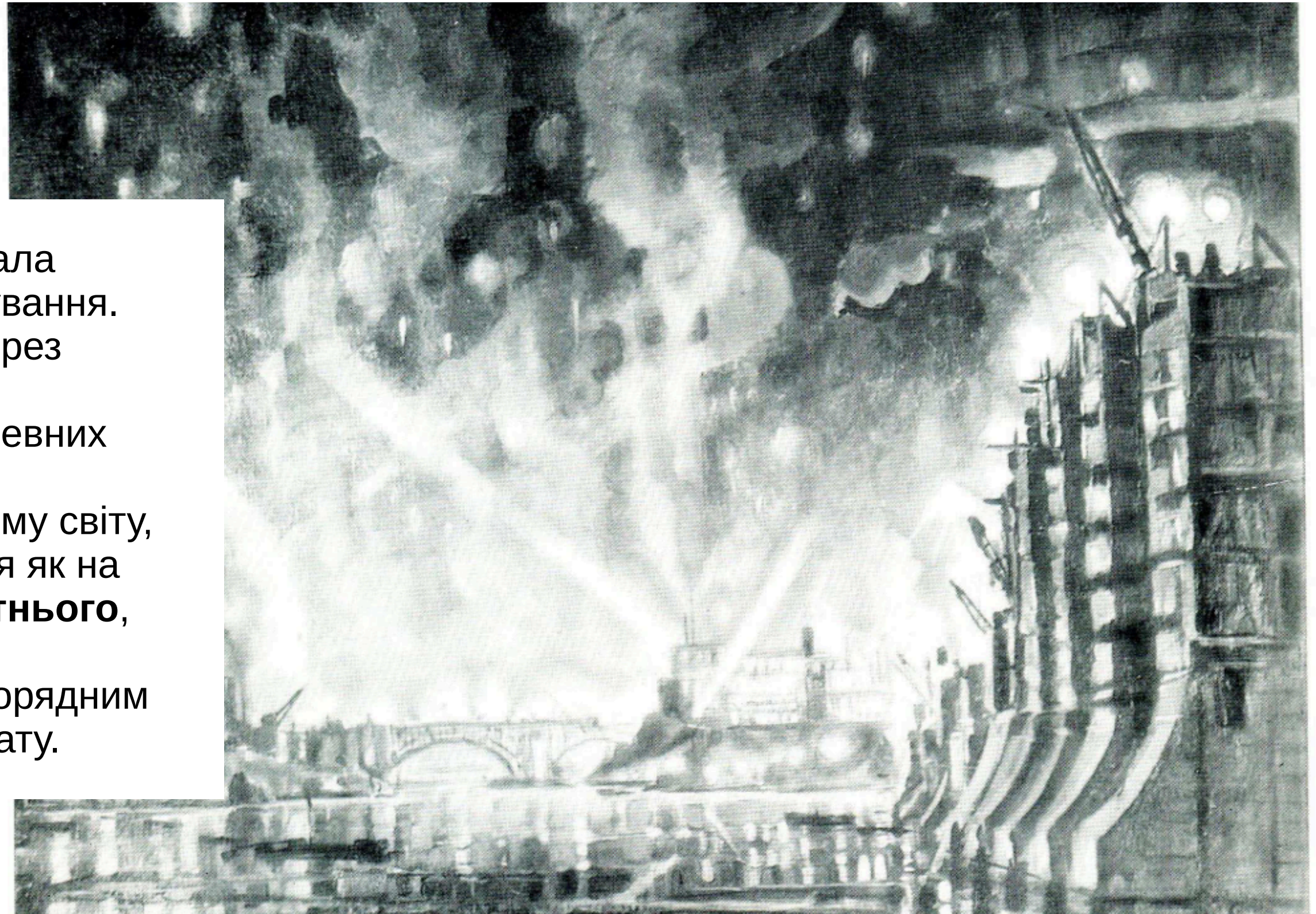
Процеси індустріалізації та значна подія Дніпробуду у віддаленому від провідних культурних центрів Запоріжжі, сприяли його популяризації серед культурних діячів республіки та усього СРСР

З 44 тисяч мешканців у 1923 році, кількість населення міста Запоріжжя досягла близько 290 тисяч мешканців у 1939 році на момент створення Запорізької області

Майбутня електростанція ставала популярним місцем для відвідування. **Романтизація будівництва** через мистецтво заохочувалась та підтримувалась. Формування певних радянських цінностей, що протиставляли себе буржуазному світу, змінювало погляд на Запоріжжя як на **місто пролетарського майбутнього**, місто робітників, яке не розглядатиметься чимось другорядним у світі ідеї диктатури пролетаріату.

Жіноча емансипація в Запоріжжі 1920-ті

Вирішення “жіночого питання” - державна політика.*

Цілі:

01

Долучити жінок до
виробництва

02

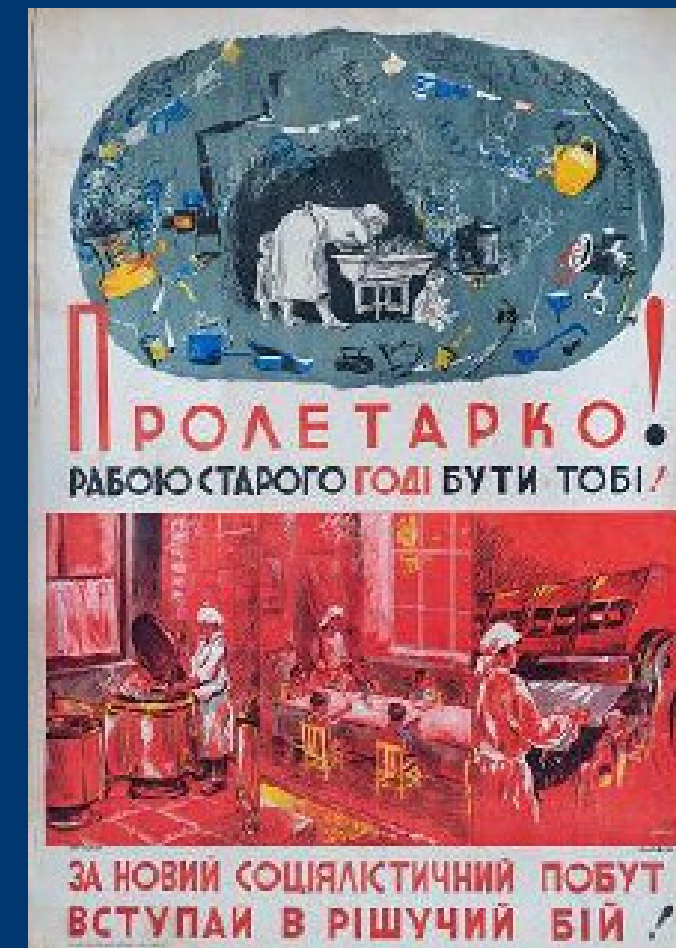
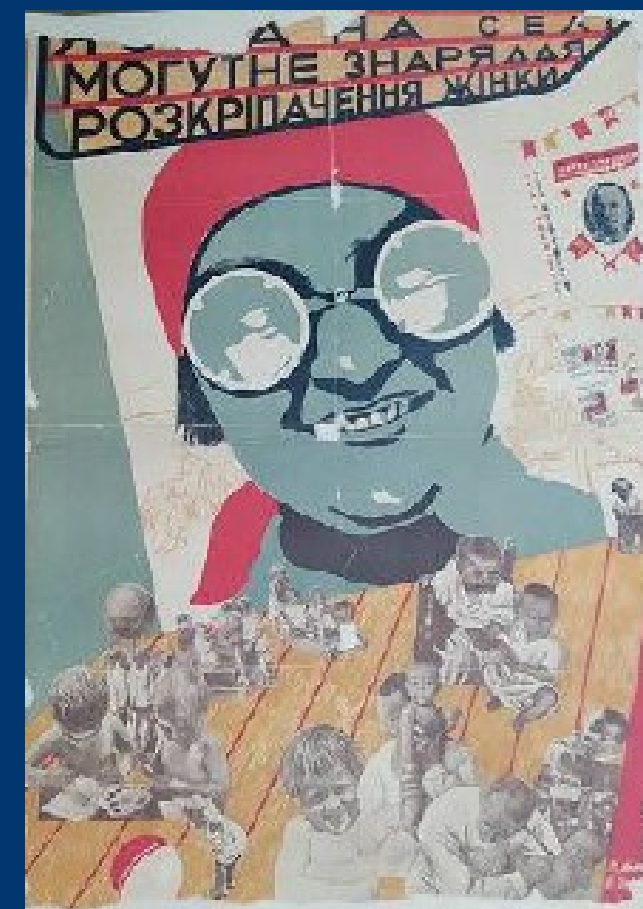
Здобуття/підвищення рівня
освіти та кваліфікації

03

звільнення від рабства
хатньої роботи

04

Формування нової
радянської свідомості

*спойлер: існувала й нерадянська емансипація

Жіноча емансипація в Запоріжжі 1920-ті

Умови:

- Усталений патріархальний лад (проститутки!)
- Негативне ставлення селян до нової влади (бандитський регіон)
- Національно-релігійне розмаїття регіону
- Маскулінне місто

Висвітлення у публічному просторі:

- Незначна кількість публікацій
- Висвітлення діяльності роботи жінвідділу
- Лише 10% присвячена реальним сторінкам життя (безробіття, проблема проституції)
- У 1926-1928 “жіноче питання” (як і інші ліберальні напрямки) втрачає необхідність
- Жінка персоніфіковано з’являється на сторінках у ролі “передовиці”
- “нерадянська” емансипація відсутня або замовчується
- Агітація (куди ж без неї)

*“...Моя учениця в конторі гідротехнічного відділу Ксенія
Мефодіївна Романько ще торік пішла в молодіжну
бригаду бетонників. "Бригада Жені Романько"
користувалася широкою популярністю на будівництві
та за його межами...”*

*“...Я відчував велику особисту радість від того, що моя
учениця Женя Романько здобула популярність на
бетонуванні греблі. Хто міг очікувати, що худорлява
голенаста тоненька дівчинка виросте до керівника
[71]// передової бригади Дніпробуду? Але ж на її
благородний і патріотичний порив пані
гідротехнічного відділу дивилися іронічно з жалісливими
зітханнями....”*

Українізація

Прививка украинизации.
От украинизации профсоюзы отмахиваются руками и ногами. Дальше украинизации делопроизводства не пошла: не прививается, мол. В библиотеке металлистов 10,500 книг, из них украинских 466. (4,6 проц.)

УКРАИНИЗАЦИЯ.
Постановление центральной контрольной комиссии.
В последнем заседании Президиума ЦКК К(б)У, заслушав доклад о протекании хода украинизации. Из 1749 сотрудников ВУЦИК'а украинизованы. Госплана — только 777 не имеют украинского языка, украинизация производства украинскими языком недостаточна. Например, в Харькове только 1 проц. переводится на украинский язык. Наибольшие результаты достигнуты в Наркомземе, где аппарат украинизован на 47 процентов. Президиум ЦКК постановил: 1) продолжить срок украинизации до первого января 1925 года, 2) обязать Наркомзему следить за ходом украинизации путем сдачи с учреждений и предприятий отчетов, 3) обязать госучреждения, в которых есть значительное количество сотрудников, немедленно наладить работу на украинском языке, не ожидая полной украинизации и 4) подать вопрос о прекращении после 1 января всех служащих, не владеющих украинским языком и заменив их другими.
Украинизация в профсоюзах.
На совещании представителей Укрбюро ЦК профсоюзов разработаны положения о деятельности профсоюзов. Основным направлением является повышение украинизации профсоюзных аппаратов. Одновременно с этим профсоюзы должны обеспечить членам союза других национальностей держать связь с профсоюзом на своем родном языке.
Совещание высказалось за выдвижение из профработу сельских товарищей, владеющих украинским языком и культурой. Все работники профсоюзных аппаратов должны помнить, что украинизация — это не только язык, но и культура. В профсоюзах с крестьянами необходимо переместить на украинский язык. В советах рабочих, сахарников, совхозах, рабочих — украинизацию необходимо закончить и продолжить в будущем.

Усилить украинизацию.
Резолюция указывает, что на Украине где большинство населения составляет украинское крестьянство, связь партии с массами должно осуществляться путем правильного проведения национальной политики. Поэтому украинизация должна быть усилена. Руководящие советские и партийные кадры должны овладеть украинским языком. Одновременно должно идти выдвижение достаточного числа украинских работников.

Українізація *Закінчити до терміну!*

Бібліотека металістів: з 10500 книг українських лише 4,6%

Дніпробуд. 45,9% росіян, 42,2% українців та 11,7% національних меншин.
Показник української книжки у межах 8%. Літератури «по нацмену» взагалі не існувало.

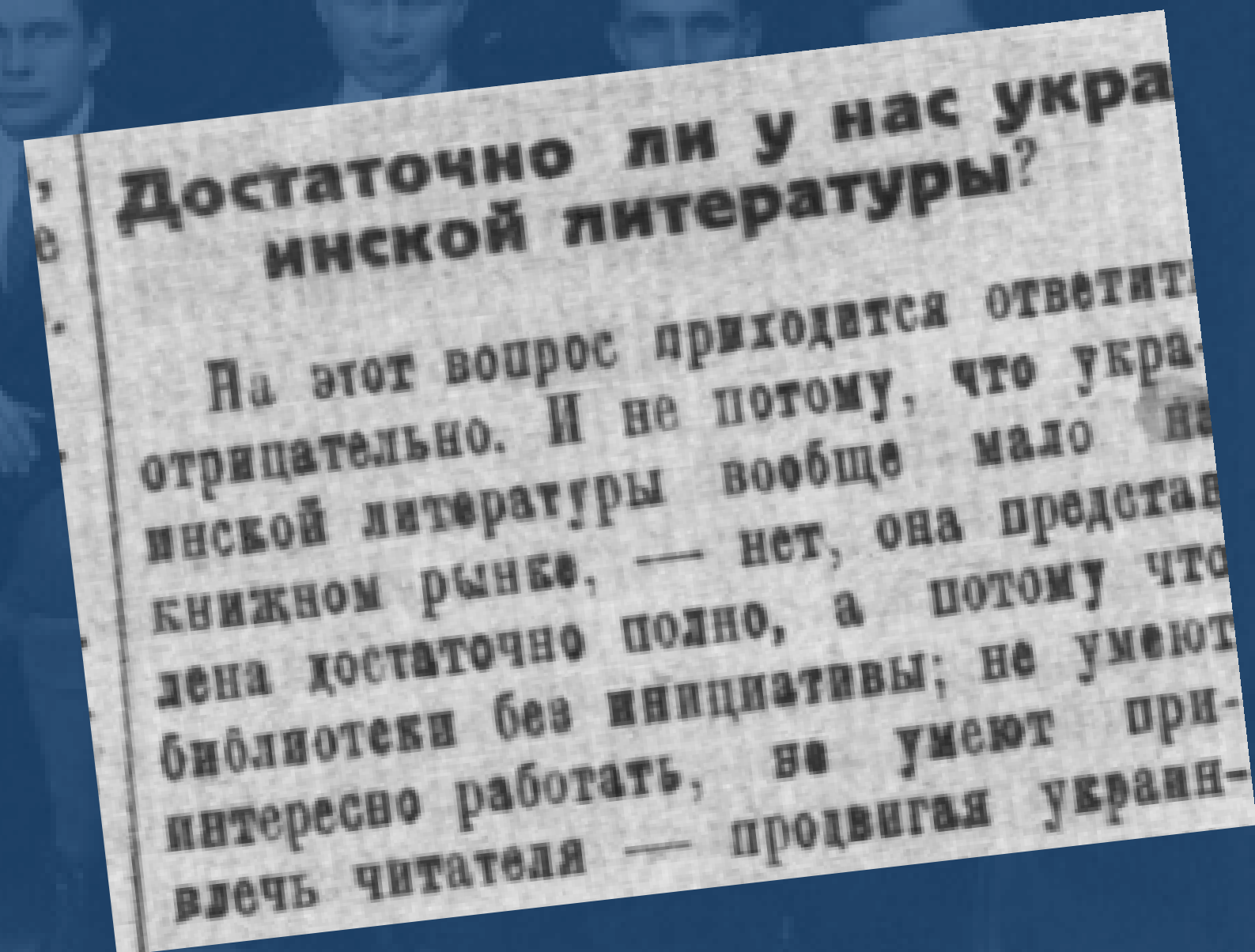
15 стінгазет, серед яких повністю українізованою була лише одна.

У 1929 році «Червоне Запоріжжя» (популярне періодичне видання) стало україномовним.

Рубрика “що почитати”.

“Українізація” книжкової полиці запоріжців на сторінках “Червоного Запоріжжя”

- *Класична марксистська література подібна творам Леніна та Енгельса «служуватиме хорошим довідником для кожного партійця»*
- *8 авторів рекомендованих у трьох колонках навесні 1928 року. Українців - 0. Росіян - 8.*
- *Анонсування двох українських україномовних авторів. Критика одного. Вшанування за його рахунок трьох російських.*

Українізація

Здобутки

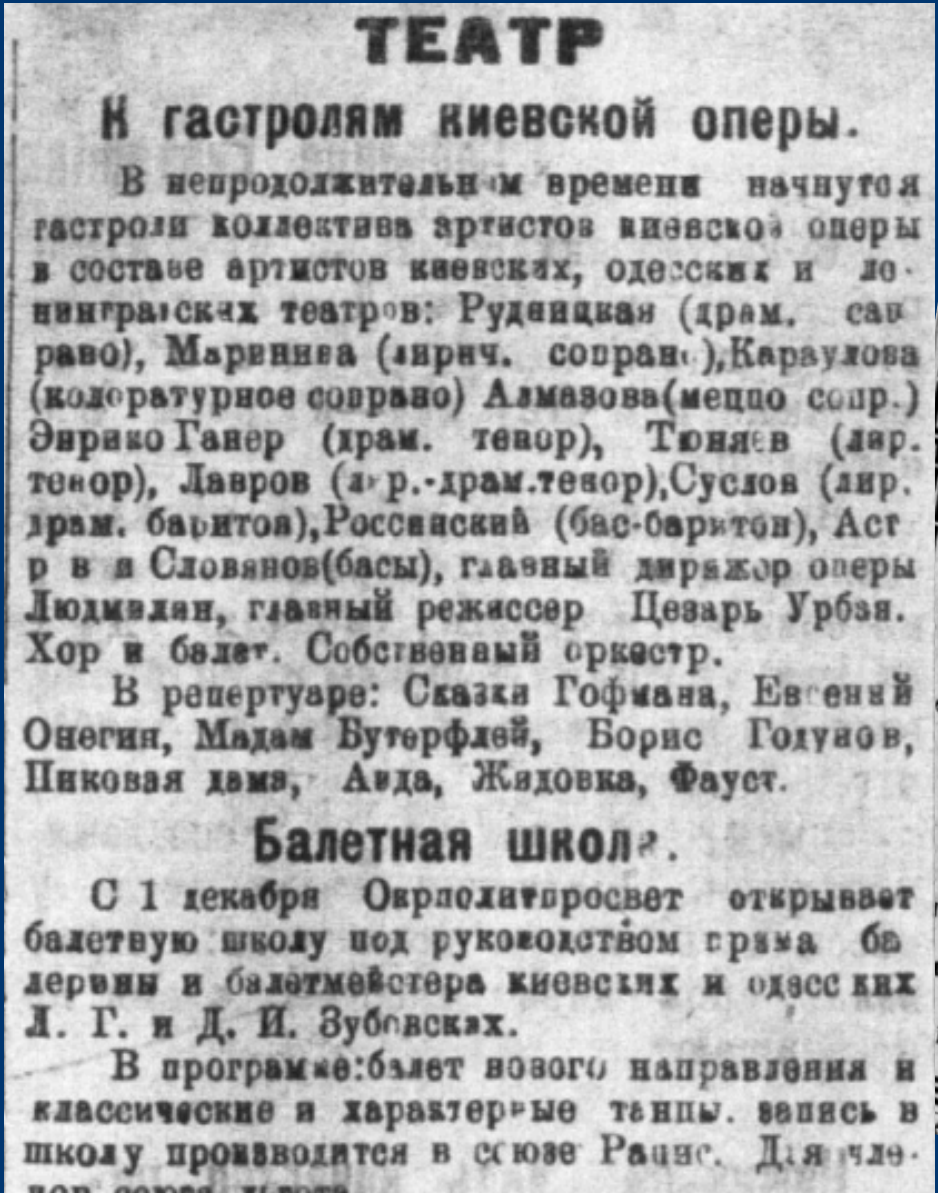
- Преса поступово була українізована.
- Досягала певних зрушень українізація державного апарату, профсоюзів, освітніх закладів.
- Українська мова впроваджувалась у роботу місцевих мистецьких колективів, клубів
- Українська книжка починала більше популяризуватись, влаштовувались спеціальні книжкові базари, де демонструвались й популяризувались українські книжки.
- Запоріжжя відвідували українські театральні трупи з виставами за п'єсами українських авторів.
- Демонструвались картини українського та українізованого кіно.
- Їздили гастроллями українські музиканти.
- Створювалась повністю україномовна «жива газета»

Художній концерт-бал за участі скрипачки Копитель та піаністки Коломойцевої (Глюкман)

Приїзд театральної режисерки українського походження Ліни Самборської, що відкривала літній сезон 1924 р. в літньому театрі п'єсами Володимира Винниченка “Закон” та “Лукреція Борджіа” Віктора Гюго.

Концерт першого українського жіночого квартету анонсувався червневим випуском “Червоного Запоріжжя”у 1928 р.

Театр „Металлист“.

Украинская труппа им. Славинского

под руководством П. Борикова и гл. режиссера Л. Саблинца

В субботу 21 января сего года

ДЕВ'ЯНОСТО 97 СІМ

в 4 д. соч. Кулиша.

Начало ровно в 7 с пол. час. веч. После 3-го звонка вход закрывается.

Дети до 7 лет в театр допущены не будут.

Главн. администратор Л. ЛЕВЧЕНКО.

Анонс: РУССКАЯ СВАДЬБА (на русском языке)

КИНО „ОКТЯБРЬСКАЯ РЕВОЛЮЦИЯ“

СО ВТОРНИКА
14-го НОЯБРЯ

Демонстрируется величай-
ший германский художест.
фильм.

ТОЛЬКО ТРИ
— ДНЯ. —

В главной роли

ВЕЛИКАЯ МИРОВАЯ АРТИСТКА **МАРИЯ ЯКОБИНИ.**

Героиня нашумевшей романтической постановки
— **КРАСНАЯ ЛЮБОВЬ.**

БОГЕМА худож. драма
в 7 частях.

СКОРО! „ВСАДНИК С ГОР“ с уч. героя картины „Сина
бар“ **ВИЛЬЯМ ХАРТА.**

ПОМНИТЕ! „УЛИЦА СКОРБИ“ в главных ро-
лях все знаме-
нитости, Аста Нильсен, Бернер Краус и рус. ар. Хмара

СУББОТА

25

ОКТАБРЯ

1-й Гостеатр им. т. Ленина

ОТКРЫТИЕ ЗИМНЕГО СЕЗОНА

полным ансамблем коллектива артистов
комюперы под главным режиссерством

И. И. РАФАЛЬСКОГО

„ЖРИЦА ОГНЯ“

ком. оп. в 3 действ. муз. В. П.

БОЛЬШОЙ ВОСТОЧН. БАЛЕТ

Начало в 8^{1/2} ч. веч.

Цены от 40 к. до 2 р.

в воскресенье 26
октября

„ВЕСЕЛАЯ ВДОВА“

Гл. администратор А. Черкасов

(Державний мистецкий театр
ім. т. ШЕВЧЕНКА)

„ШЕВЧЕНКІВЦІВ“
(будинок театру
ім. ЛЕНИНА).

Неділя 27 квітня

М. Гоголь.

РЕВІЗОР

Комедія на 5 ді.

Постановка Загорова.

Госкино имени Дзержинского.

Со вторника 28-го февраля сего года
на экране грандиозный фильм БОЕВИК СЕЗОНА, выпуска ВУФКУ
из истории борьбы украинской нации за
СВОЕ ОСВОБОЖДЕНИЕ

ЗВЕНИГОРА

Постановка режиссера О. ДОВЖЕНКО.
В главных ролях М. Надемский, С. С. Ашенко, Л. Подорожный
П. Отава.

Начало режис. в 6 часов вечера. Касса открыта с 4 с пол. час. дня.

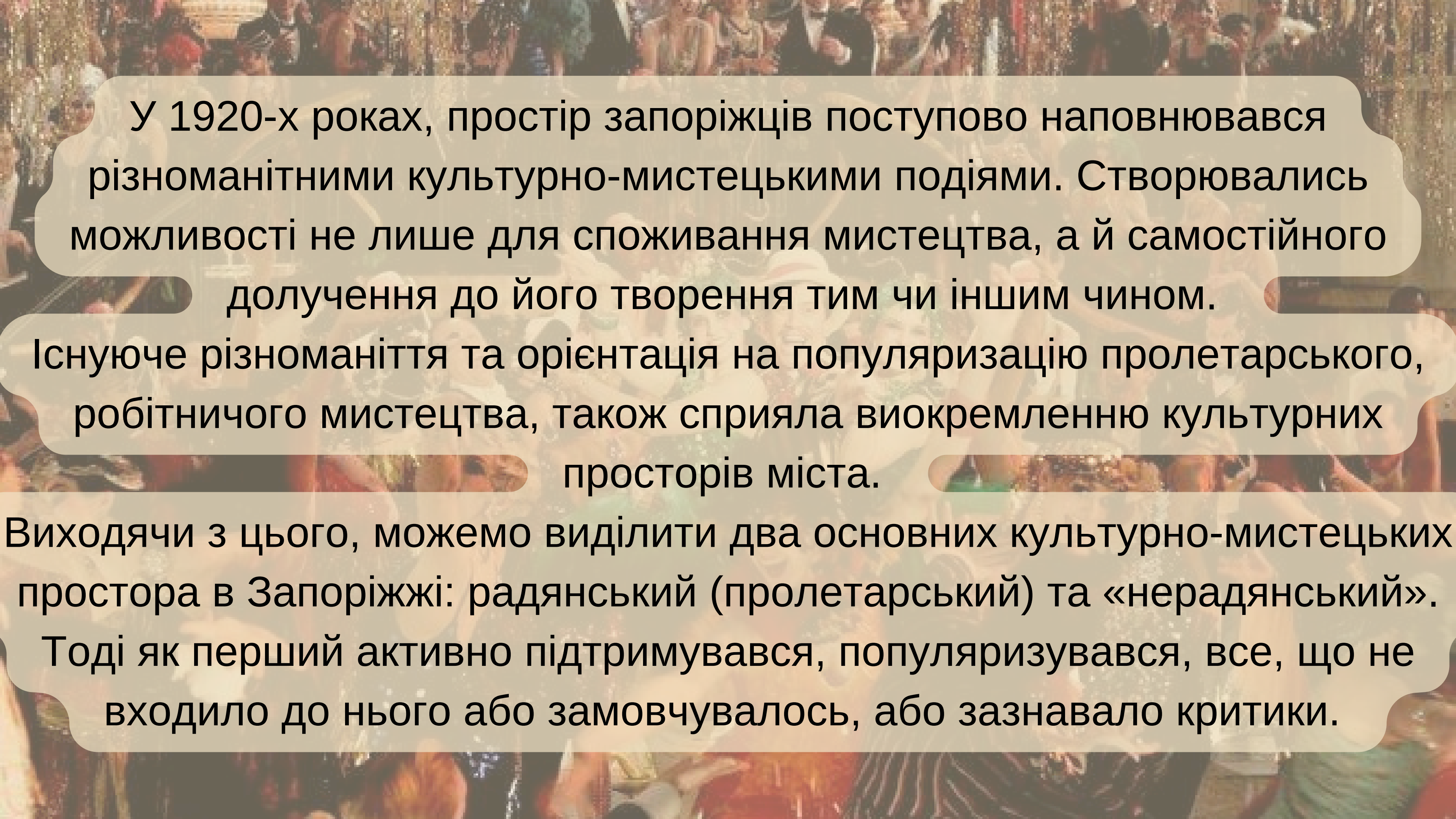
ЗВЕНИГОРА.

Скоро мировой боевик

ДЕКАБРИСТЫ

Историческая драма.

Следующая
постановка
в главн. р.
ПУР
Пост. реж.
В главн. р.
Боронтия.

У 1920-х роках, простір запоріжців поступово наповнювався різноманітними культурно-мистецькими подіями. Створювались можливості не лише для споживання мистецтва, а й самотійного долучення до його творення тим чи іншим чином.

Існуюче різноманіття та орієнтація на популяризацію пролетарського, робітничого мистецтва, також сприяла виокремленню культурних просторів міста.

Виходячи з цього, можемо виділити два основних культурно-мистецьких простора в Запоріжжі: радянський (пролетарський) та «нерадянський». Тоді як перший активно підтримувався, популяризувався, все, що не входило до нього або замовчувалось, або зазнавало критики.

**Яким ви уявляєте Запоріжжя
у 1920х рр?**

Як його описував будівник

Борис Вейде

“лакові туфлі, брюки-дудочки, галстук бабочкою...” До одягу додавалися модні захоплення: “...танці “шиммі”, “болерки” з дівочатами, вечори огарочників. Вертинський, Єсенін...”

“На вечорах “огарочників”, коли гасли недогарки на бенкетному столі, на килимах чергової квартири спліталися чоловічі й жіночі тіла. Справжньої дружби не було.”

“Трущоби” - «кокаїністи, проститутки, художники, актори, що спились, військові та крадії, крадії без кінця»

“Жили тільки сьогоднішнім днем,... Кожен на свій манер... “з’явилися ресторани і пивні з фокстротами, балалаєчниками і баянами, мордобоем”

Борис Вейде

радянське VS нерадянське.

“...такими були нрави Непа...”

Мистецтво на фронті комуністичного майбутнього

Ідеологізація та політизація культурно-мистецького життя Запоріжжя в 1920-1930 рр.

Запорізький
Національний
Університет

«Політичний сенс приїзду в Запоріжжя українських пролетарських письменників для справи культурної революції дуже значний»

Запорізький
Національний
Університет

*«від національної романтики
приходить до визнання революції»*

- **Простежується політизація мистецтва та використання його у якості знаряддя ідеологічної боротьби. Шириться споживацьке утилітарне ставлення до мистецтва.**
- **Надзвичайно важливою стає оцінка змісту мистецтва. Чи відповідає зміст ідеології? Чи не відображає він буржуазний побут? А якщо вже відображає, то чи достатньо засуджує це побут?**
- **Зазнає критики творчість осіб, що не підтримували більшовицьку владу, чи іншим чином не відповідали її критеріям.**
- **Поширюється тенденція говорити про мистецтво з використанням мілітаризованої термінології**

*“Література - плацдарм
боротьби”*

«одна рука писала, а друга тримала гвинтівку»

*«під маскою літератури спробують
проводити буржуазні політичні погляди»*

Формуванню якого інформаційного простору, яких ідей, могло сприяти місцеве віршоване слово?

НА СТЕПАХ КОЛЕКТИВИ.

В поле вийшли колективи,
Зустрічати день весняний
І до сонця пісня лине ..
Воля.. Ранок...
Ой зародє хліб у літку,
Будуть буйні, буйні жнива,
У притулку стане діткам
Жити вивчиться щасливо.
Довгі борозни глибокі
Проклада не втомно трактор,
А к л и с ь крізь мертвий спокій
Тут батіг по конях трахкав.
Тут колись обміжки рясно
Шкідників хлібам плекали
І потім з пузастим панством

Герць голота відбувала.
Перемогами рясними
Он сьогодні шлях укрито
Та й ніде не має сили,
Щоб труящих знов гнітити.
Ой не страшно в полі спеки —
Чорним паром вкрито гони
І за обрії далеко
Трактор борозни загоне
Колективи вийшли в поле
Будувать прийдешні яри
І руками творять долю
Піонери!..

С. РАНКОВИИ.

МАЙ.

Май синеглазый на площадях:
Молот, винтовка и серп.
Взор его огрубел в боях,
Шаг в походах окреп.

Шаг окреп. А вокруг—тьма,
Тьма и змеиная ложь,
Штык, пуля, петля, тюрьма,
Из-за угла—нож.

Штык, пуля, петля, тюрьма,
Танки, дредноуты, газ,—
Только чтоб трупом был Май,
Только чтоб сказкой стал Май,
Май наций и рас.

С каторги шахт, из каменных нор,
Кандалами звеня в толпе,
В слякоть дорог, плетям в упор
Бьется мятежный напев.

Но... дрожит рука у курка,
Залп—я пустоту, а в землю—штык.
...Солнце—знамя внесла рука
С окровавленных мостовых.

Май синеглазый на площадях:
Молот, винтовка и серп.
Взор его огрубел в боях,
Шаг в походах окреп.

С. ОБРАДОВИЧ.

Песенный май.

В этот день ликующе-звонящий,
В день восторгов, счастья и весны,
Знаю я, нет радостней и слаще
Знойных песен классовой войны...

Голоса работниц,—это камни,
Это финские блестящие ножи,
И „вчера“ в кроваво-буйном пламени,
Точно пленник рвется и дрожит...

Знать, что с нами матери и сестры
По камням вызванивают шаг...
Каждая страна и каждый остров,—
Наш цветущий солнечный очаг...

Бьется сердце... Сердце бьется
птицей.
Зацелованное женственной весной;
О, какие радостные лица
Видит взор освобожденный мой...

Девушки с зелеными глазами
Прикололи к знамени сердца,
И проходят стройными рядами,
Вглубь веков проходят без конца

Плен зимы и тяжек и несносен
В ледяной и неподвижной мгле...
О, как много, много новых весен
Мы увидим на своей земле!

В. АЛЕКСАНДРОВСКИЙ.

Яков Гейне.

Сапожный подмастерье.

Памяти расстрелянного польской буржуазией тов. БОТВИНА.

Ты вчера—сапожный подмастерье!
Ты вчера—тачавший сапоги,
Ты сегодня—хлопнул громко дверью
Крикнул: „Мир—без гнета и тоски!“

Ты вчера постукивал по коже.
Долго и упорно морщил лоб...
А потом нажал курок... И что—же?
Приговор.. Расстрел... Сосновый гроб...

Ты вчера—сапожный подмастерье,
А сегодня—революции герой!
Слава о тебе, а не поверье,
Будет жить до Коммуны Мировой!

„Слава герою, смерть провокаторам!“

Трудящиеся Варшавы потрясены казнью Ботвина. В рабочих кварталах Варшавы вывешены красные знамена с надписями: „слава герою, смерть провокаторам!“

Трудящиеся Украины возмущены расстрелом Ботвина.

Расстрелянного Ботвина сменяют тысячи новых смелых борцов.

— На заводах и фабриках Харькова состоялись митинги протеста против расстрела шляхтой Ботвина. Собравшиеся посылают приветств. компартии польши с выражением уверенности, что расстрелянного Ботвина сменяют тысячи новых смелых борцов.

— На общегородском собрании Житомирской партийной организации почтена вставанием

память расстрелянного т. Ботвина. Послана телеграмма польской компартии, в которой партийцы Житсмира приветствуют героическую борьбу компартии. Телеграмма заканчивается словами: „Смерть провокаторам, да здравствует польский пролетариат и его руководитель—польская компартия!“.

С мест поступают сведения о массовых митингах протеста по поводу наглых выступлений польской шляхты. Рабочие Николаевского завода им. Марти в резолюция говорят:

„Позор палачам! Надо положить предел всем издевательствам над товарищами, томящимися в польских тюрьмах“.

Широкая межсоюзная конференция в Золотоноше заявляет:

„Пусть шляхетская буржуазия знает, что в пролитой крови пролетариата будет затоплена польская буржуазия“.

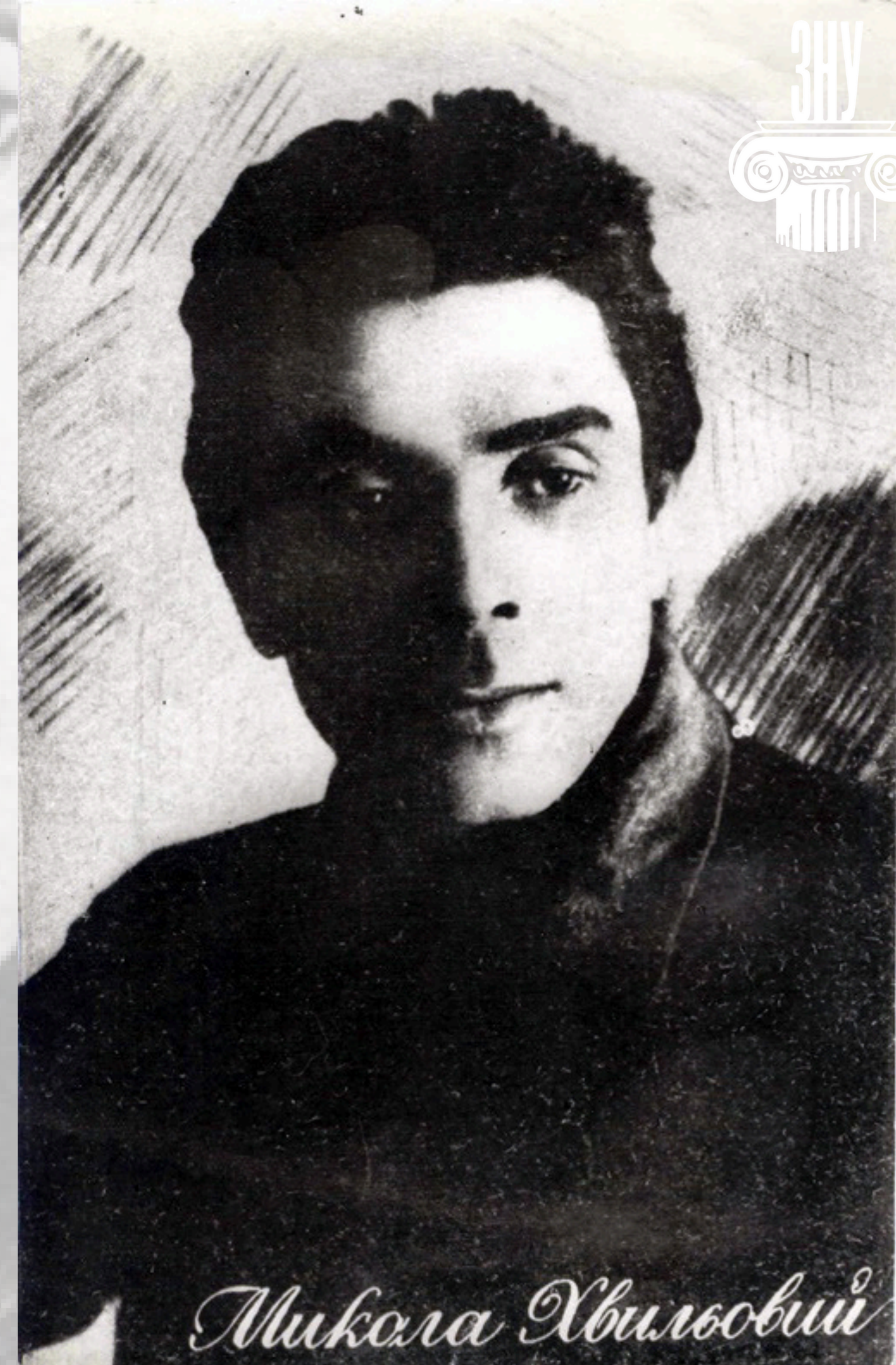
Запорізький
Національний
Університет

- **Прославлення існуючого режиму та його цінностей, з одночасним висміюванням та засудженням усього, що їм суперечить**
- **Тяжіння до “колективного я” на противагу індивідуалізму**
- **Тенденція утилітарності, поширення побутової тематики**

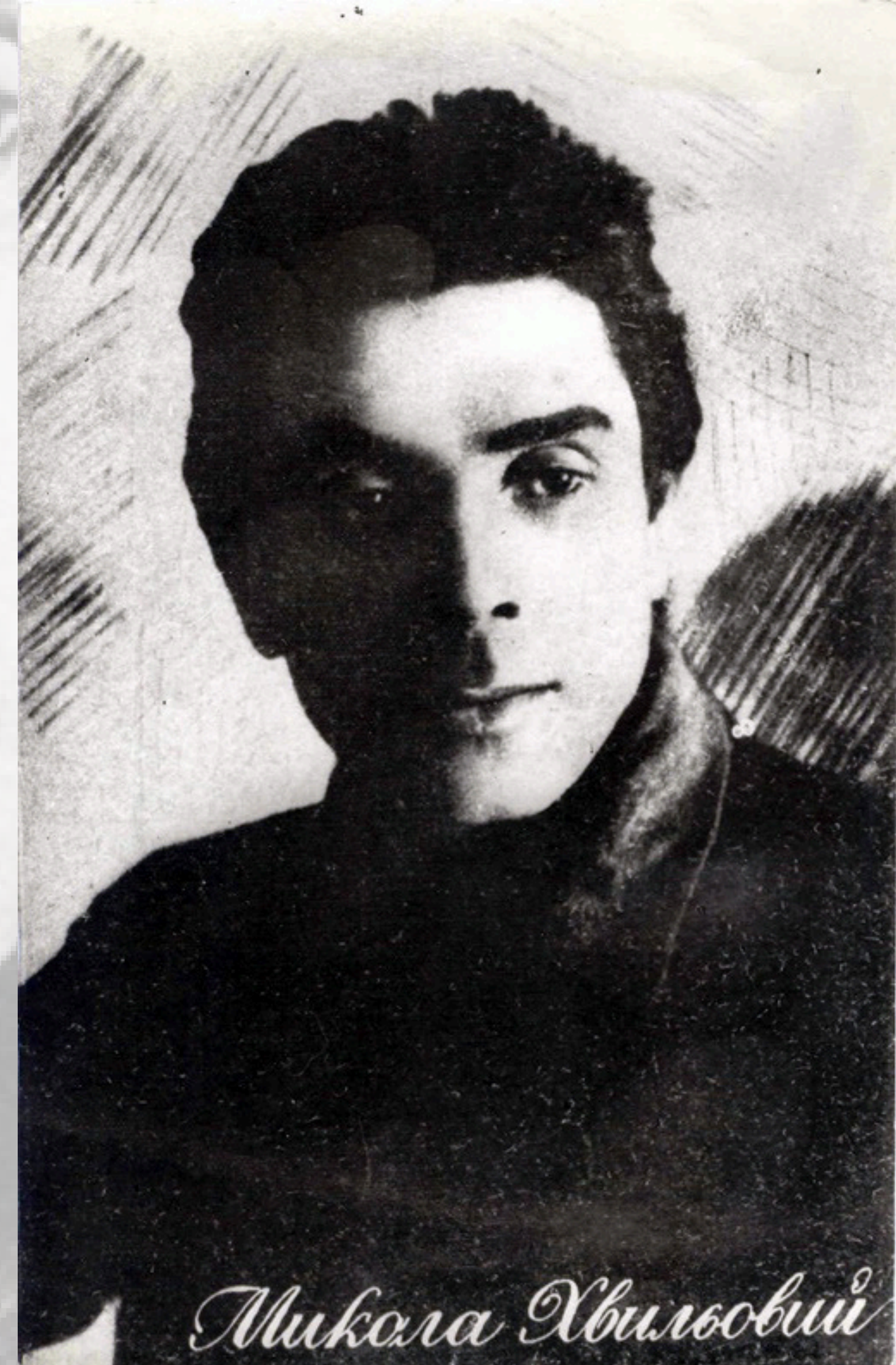
Подібний мистецький простір через свою політизованість сприяв формуванню нової радянської людини, просякнутої більшовицькою ідеологією та позбавленої індивідуалізму.

Критика «нерадянського» культурно-мистецького простору в Запоріжжі

*«почав втрачати віру в силу
революції й здав позиції
пролетарської літератури»*

Політизація мистецтва призводила до критики «нерадянського» мистецтва. Через сторінки періодичних видань міста простежується тенденція до формування смакових та світоглядних позицій читачів газети стосовно мистецьких творів. Продукується чітка позиція засудження та критики культури непу. Не толеруються твори, в яких не відзначається пропаганда радянського світу, революційна романтика та критика інших систем.

Микола Хвильовий

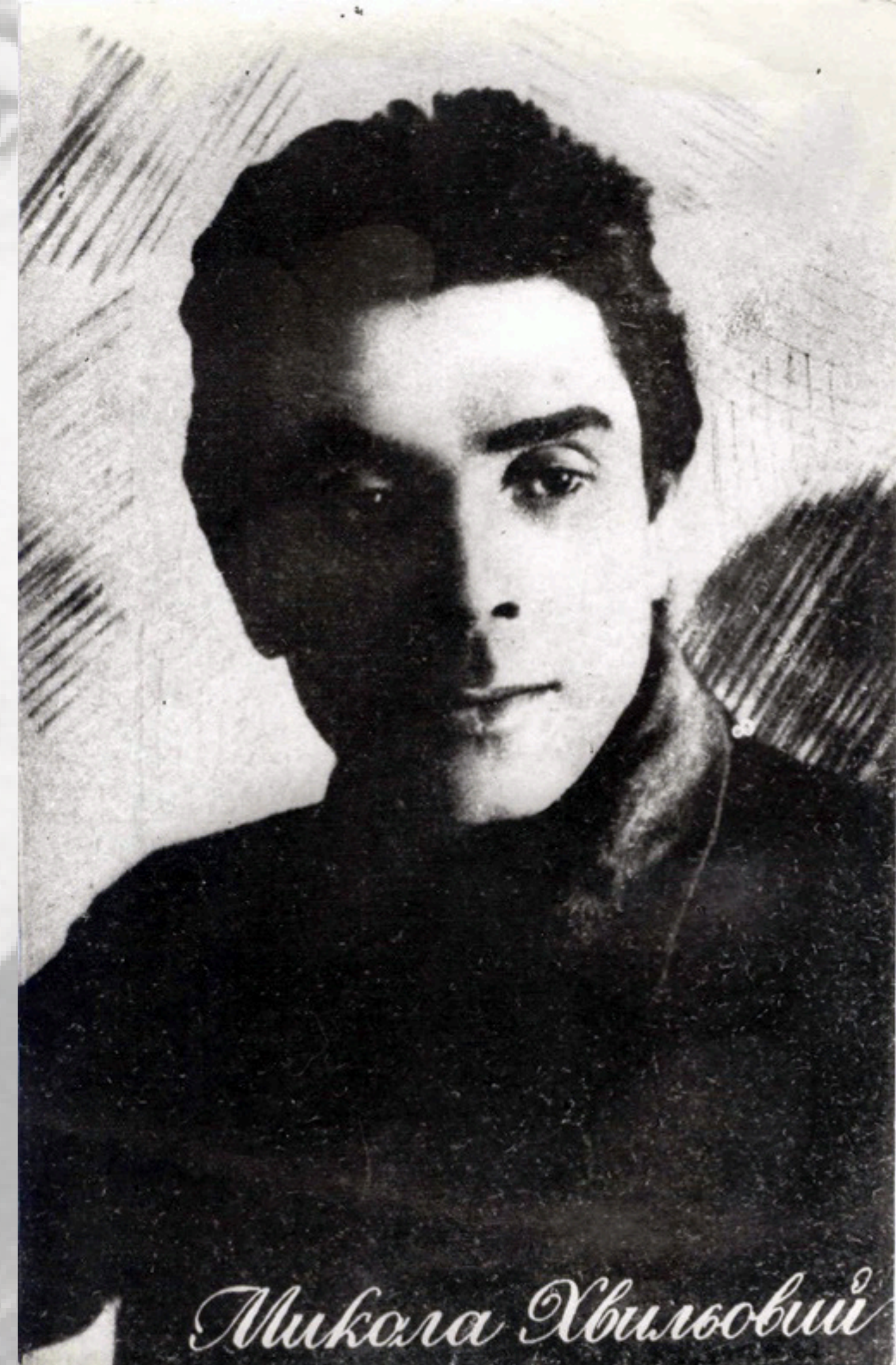

Запорізький
Національний
Університет

Запорізький
Національний
Університет

*Від критики мистецького твору і
висловів про те, що той не відповідав
запиту робочого чи не виховував його у
необхідному для більшовиків руслі,
відбувався перехід до більш
радикалізованих коментарів. У ворожій
пролетарю культурі починали вбачати
паростки контрреволюційної діяльності,
що в подальшому призвело до
переслідувань, репресій та розстрілів
української інтелігенції, культурних діячів
чи, загалом, дотичних до культурного
простору українців*

Микола Хвильовий

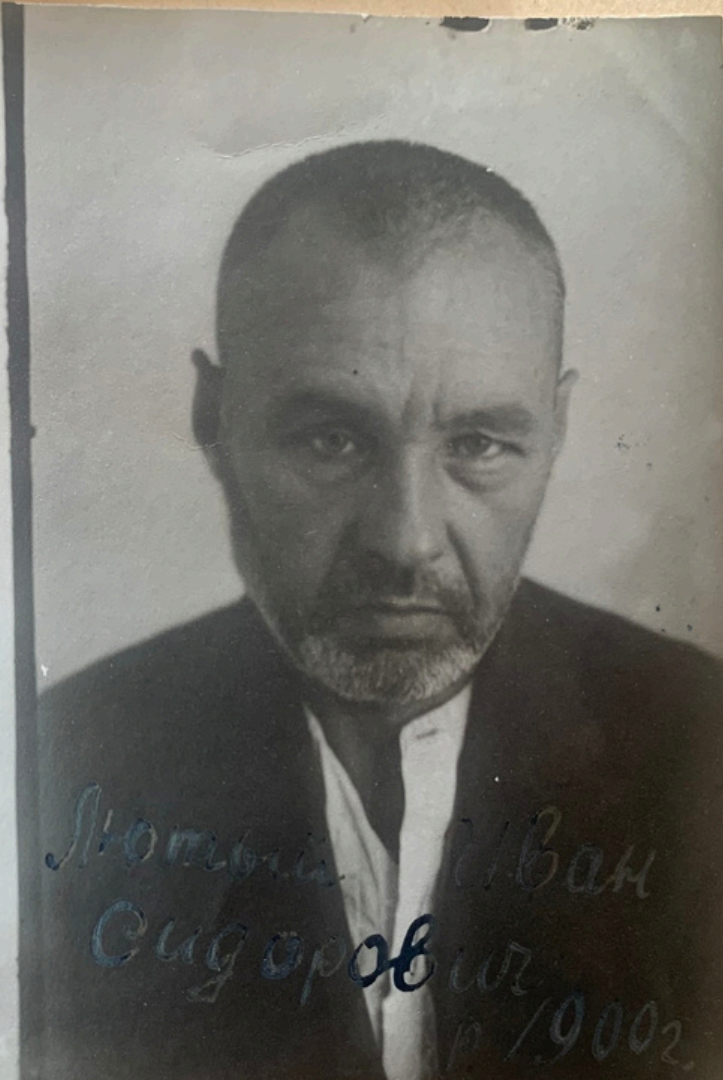
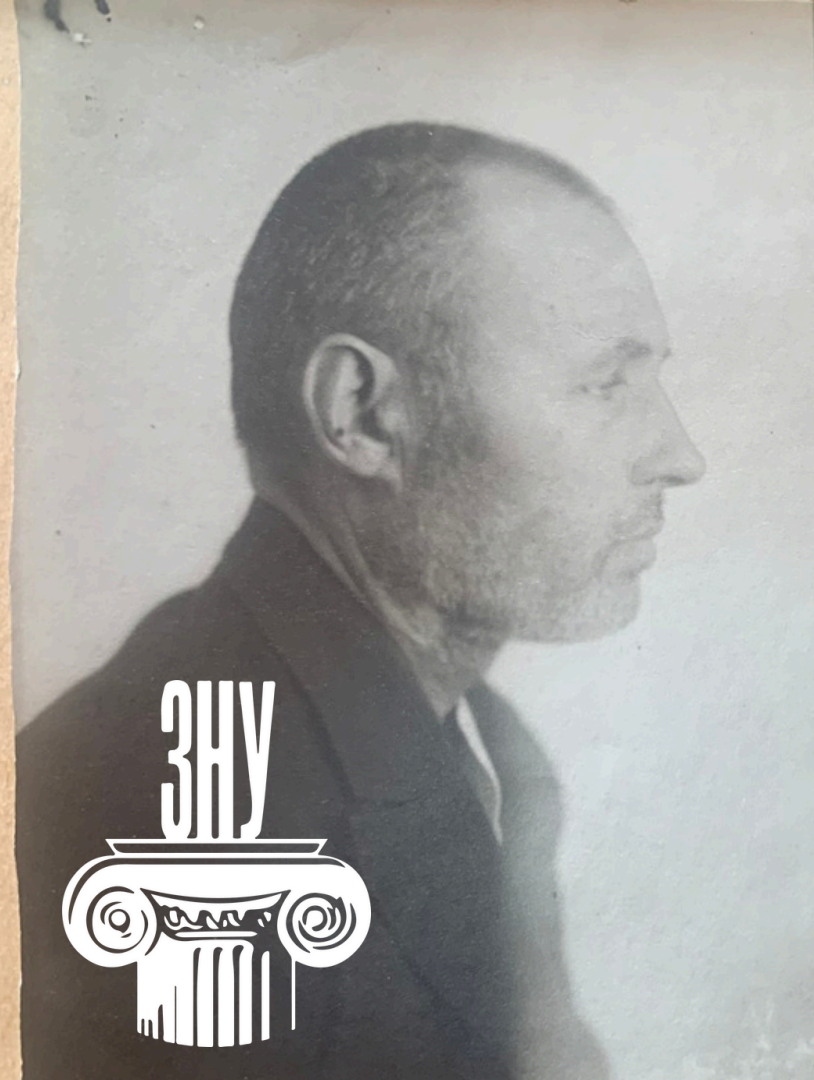

Запорізький
Національний
Університет

***«Активізація капіталістичних
елементів, вплив їх на хисткі
прошарки радянської літератури,
загострення класової боротьби –
ось рушійні сили літературної
дискусії»***

Павлов Иван Алексеевич р. 1902 г.

Лютый Иван
Сидорович
р 1900г

СЕКРЕТНО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ОТДЕЛ У Г В

ПРАВЛЕНИЕ НКВД ПО Д/ПЕТРОВСКОЙ ОБЛАСТИ

в лесных и степных районах, в частности в торфяных болотах, в которых много торфа, который является источником энергии.

ОБВИНИТЕЛЬНОЕ ЗАКЛЮЧЕНИЕ

26 года состоял членом укр. националистического конгр.

По след. делу № 3827

Киево. Организация находилась под руководством "СВУ"

По обвинению: гр. с гр.

ТАНЦОВИ, VI 1. ПАВЛОВА Ивана Алексеевича,

часть № 2 ХЛОТОВОГО Ивана Сидоровича,

Впоследствии 3. ПОГОРЕЛОГО Демьяна Ивановича.

4. МТУРЧИН Федора Степановича.

5. УСЕНИКА Алексей Ильич

3. УСТИНИА Алексея Ильича, Запад, отто
Укреплен от 1941 6. ЗИГАЛО Алексей Петрович, Запад

6123 7. БАШМАКОВА Давид Петрович

ОТД. 7. БАШМАКОВА, Наталья Петровна

по ст. ст. 54-11, ~~54-11~~, 54-10 ч. 2 и ~~54-10 ч. 2~~

УК СССР

1935 года, 27 апреля. Я, доцент Днепропетровского Государственного университета Дозовик Григорий Федорович, проживающий в г. Днепропетровске по улице Нагорной, дом № 12, кв. 6, лектор литературного факультета ДДУ, отделения историко-экономического факультета ДДУ, будучи выслан в Областное Управление НВД, дал экспертизу по вопросу: "Есть ли практическая необходимость студентам, в частности 4-го курса литературного факультета ДДУ, читать цели-ком произведения из "Яты" из массового пользования, как идеологически вредные, или же проработка таких литера-турных произведений студентами должна ограничиться лишь материалом полученным на лекциях, знакомством с крити-ческими статьями и т.п."

Считая:

В курсе истории украинской литературы студенты должны получить подлинно большевистскую критику идеологи-чески враждебных литературных произведений, в частности националистического характера. Для этого необходимо при-водить на лекциях некоторые цитаты из произведений Хви-левого, Ивченко, Ирчана, Гжицкого и др. Но студентам неет никакой необходимости, с целью, якобы, изучения и критики национализма читать запрещенные книги. Критика буржуазно-националистических произведений дана в журнальных и га-зетных статьях.

В этих же статьях приведены нужные цитаты, которые убедительно свидетельствуют о несомненной враждеб-ности идеологической направленности запрещенной литерату-ры.

Во время чтения лекции студентам не допустимо злоупотребление идеологически враждебного характера ци-татами, ибо количество этих цитат может перейти в новое качество, т.е. в пропаганду национализма, троцкизма и т.д. Тем более в пропаганду враждебной идеологии может превратиться практика представления студентам запрещенных книг.

На заданный мне вопрос: относится ли все изло-женное и к произведениям Ивченко "Робітні сили" и Хвилье-вого "Вальдшнепи" отвечаю положительно.

Все вышеизложенное мною в равной мере относится и к названным произведениям Хвильевого и Ивченко.

Таким чином, ідеологічний наступ на українську культуру відбивався на житті запоріжців. Запорізькі педагоги, студенти, письменники, кореспонденти зазнавали утисків, переслідувань та, зрештою, арештів. Їх карали за анекдоти, читання української літератури та її обговорення. Натяки на невдоволення партійною національною політикою вважались злочином.

Разом з тим, приклади подібних репресій говорили не тільки про злочинність більшовицької влади, а й про наявність проукраїнських/антирадянських думок у відносно зрусифікованому місті, що його поглинав радянський монолітний культурний простір

Борис Вейде

Та жінки...

“на пляжі доля звела мене з Людмилою С. Витонченою, смаглявою, красивою і розпусною...Наш роман був недовгим і болючим: я не володів сексуальним цинізмом і не бажав у присутності дитини Людмили вдень відтворити вальпургієву ніч... Наступниками моїми стали...”

“Шенвіз Нюся З[...] молода вродлива єврейка зізналася мені: "Мене бісить бісить ця ввічливість... всі ви латиші такі, у нас до цього не звикли... треба простіше!" Цього вечора вона мала змогу у своїй квартирі переконатися в наявності тих моїх параметрів, які її цікавили. Залишаючи її, у дверях зіткнувся з моїм "змінником"..."

“...Сімою, маленькою, стриженою, з цигаркою в роті. Я бував у Сіми, вона жила окремо, і природно в нас виникли дружні стосунки. Але якось раз я прийшов раптово, не в обумовлений час і застав у неї ... літнього чоловіка, удвічі старшого за Сіму. Обидва зніяковіли. У Сіми був красномовно розкритий на грудях халат..."

Борис Вейде

Та жінки...

“...На запорізькому пляжі завжди у великому оточенні чоловіків я зустрічав гарну брюнетку Зіну Б[...] у. Коли я якось заговорив з Юркою Биба про знайомство з нею, він зневажливо відповів: "Це не для тебе". Він вважав Зіну мало не повією. І все-таки всупереч усьому знайомство відбулося абсолютно випадково... Вона навіть віддалася мені цієї ночі у вазовому екіпажі дорогою на вокзал.”

“...Наші хлопці познайомилися з двома дівчатами Розою Я[...] і Надею Ф[...], обидві дочки ліквідованих ростовських фабрикантів, різні за характером. Роза була цнотлива і розважлива, а Надя - збочена сексуалістка, лесбійка, знайома з усіма таїнствами французької любовної кухні. У нас були літературні дискусії, і не тільки дискусії...”

“...відсвяткували по бердянськи пишне весілля. Вітчим Валі виявився головним бухгалтером Бердянського "винороба" і в підвалі будинку мав вина всіх сортів. Було багато тостів, багато гарних жінок, багато всіляких побажань. Ніхто й не підозрював, що наречений безробітний чоловік... Я вірив Валентині, але випустив з уваги одну обставину: моїх друзів. Залишаючись на самоті, моя сімнадцятирічна дружина нудьгувала...”

Борис Вейде

Та жінки...

“...Потім вона стала вагітною. Я вважав, що дитина зв'язала б нас глибше і більше, наповнила змістом життя Валентини, але теща вирішила за неї. Після театру через два тижні теща відвезла Валю в Бердянськ і там їй зробили аборт згідно з бердянськими традиціями...”

“...Незабаром повернулася і Валя. З жалем і душевним болем я цілував її змарніле майже дитяче тіло. Тепер вона частіше жила в Бердянську, ніж у Запоріжжі. І ось у липні 1929 року я отримав повістку Бердянського РАЦСу з викликом на розлучення. Сім'я руйнувалася. Я нікуди не поїхав. Нехай там самі розводять, як хочуть...”

“...В ОНУ прислали з медсанчастини оформляти медсестру Іллінську. Висока, струнка, гарна шатенка, сукня з гарного тонкого полотна, капелюх із широкими полями. Іллінська сиділа біля мого столу поруч зі мною, вона нахилилася і в широкому розрізі сукні було видно красиві смагляві груди. Голос тихий, привабливий...випали... фотографії... На них була зображена Іллінська... в компанії офіцерів...корніловських і марковських полків. Цей випадок ми запам'ятали як предметний урок...”

Борис Вейде

Та жінки...

“...Сарра Дворецька, порожнє дівчисько, і Віра Т[...]а, донька запорізького лікаря-гінеколога І. Т[...]ва, ексцентрична і по-своєму цікава особа. Коло її знайомих було своєрідне - кореспондент "Известий" Марк Постоловський, кінорежисер О.П. Довженко, артист [X]апрі, спортсмен В. Лугавський, словом, не наша компанія "ВЗС"..."

“...У темній кімнаті залишилися я і Віра. Створилася якась напружена обстановка, як перед грозою. І несподівано Віра впилася в мої губи, кусаючи їх до крові. Такого я не очікував, але їй міркувати було ніколи. Коли світло виникло і всі зібралися, ми після чергового тосту під слухним приводом вийшли і опинилися в глухому гайку біля залізничного полотна, куди всі ходити побоювалися. Кінець був як завжди.”

“...Наші наступні зустрічі перетворилися на несподівані короткі й пристрасні спалахи... вночі серед лопухів на березі Московки за місячного сяйва вона ставала голою Євою, а мене робила Адамом...Мені залишалося отримувати те, що діставалося без жодних зусиль... Їй не подобався Й.В. Сталін, "у нього занадто "плебейське" обличчя"... така була І..., буржуазна панянка зі збоченими сексуальними нахилами! (...). Що міг я сказати цій дурі?”

Борис Вейде

Та жінки...

“... нас працювала у відділі Анфіса Іванівна Сафонова, донька монтажного майстра "Запоріжсталі" П.В. Жука, жива, глузлива, пряма і незіпсована натура... У нас виникли дружні стосунки без вульгарностей і сексу... Анфіса виявилася розумницею і серйозним товаришем...”

“...переді мною виникла з темряви Віра Т[...],ва... Розповідала навіть, як цей старець її роздягає догола в інтимній обстановці... Інтимні справи Віри мене не цікавили, і я з ввічливості її слухав і порівнював подумки мою скромну дружину і цю надушену, витончену, розбещену лялечку, яка ніде не працює, і мені ставало зле...”

“...Так і не судилося воскреснути нашій колишній дружбі в цей святковий вечір. Вулиці були залиті тисячами вогнів, йшли ошатні групи робітників, творців Дніпробуду, і перед цим блякла і зблякла та "екзотика", яка колись нас зв'язала на короткий час. Ми розлучилися ввічливі й байдужі.”

Directed by
~~ROBERT B. WEIDE~~

Борис